

PRILOZI

Oko 1565/66 god.¹¹⁰

1

SELJACI NAPADAJU KARAVAN ADŽEMI OGLANA

(Muhimme defteri 5, foto-kopija 24 i 25)

ایلبصان بکنه حکم که اوخوری قاضیسی مکتوب کوندروب قضاء مزبوره تابع آقحصاردن جمع اولنان عجمی اوغلنلری آستانه سعادته آلوب کیدن نصح و آرسلان و جعفر نام یکچیچریلر مجلس شرعه کلوب شکوی ایدوب دیدیلر که ذکر اولنان عجمی اوغلنلرینه قضاء مزبوره تابع مقوی ناحیه سنده برزشته نام قریبه قونمق قصد اولندقلده قریه مزبوره کفرسی اوزرمزه هجوم ایدوب کیسی طاش و کیسی آغاچ ایله کلوب بزی و عجمی اوغلنلرینی اوروب کویلرینه قوندرمیوب و مزبور نصحون آیاغن اوروب مجروح ایلیوب زیاده تعدی ایلمشلردر بو خصوص عرض ایدوردوکلری سبیدن فی الحقیقه ذکر اولنان قریه اهاالیسی دائما عصیان اوزره اولوب اطرافنده اولان قوا خلقنک قیونلرین و اووزلرین و اینکلرین سرقه و غارت ایلیوب فساد و شاعتدن خالی اولیوب مجلس شرعه دعوت اولندقلرنده کلمیوب ناحیه مزبوره خلقی اللرندن عاجز اولوب اکر حقلرندن کلمزسه جلای وطن اتمه لری مقرددر و مذکورلرک بوندن اقدم غارت اولنمه لری ایچون امر شریف وارد اولوب واردقلری سبیدن عصیان و طغیانلری کوندن کونه زیاده اولوب هر وجهله حقلرندن کلنمه سی لازم کلمشدر دیو عرض ایلدوکی اجلندن مذکورلرک اوریلوب حقلرندن کلنمک امر ایدوب بیورددم که وصول بولدقلده بو باده حسن تدارک ایدوب هر نیجه ممکن سه اهل فساده حقلندن کلوب بر وجهله حقلرندن کلاسنکه سائلرینه موجب عبرت و نصیحت دخی اوله

Naredba elbasanskom begu.

Ohridski kadija poslao je pismo da su janjičari po imenu Nasuh, Arslan i Džafer, odlazeći za Istanbul sa adžemi oglanima koji su bili prikupljeni u Ak Hisaru¹¹¹ koji pripada spomenutoj kazi, došli u Šerijatski medžlis, žalili se i izjavili:

Kada su spomenuti adžemi oglani imali nameru da prenoće u selu Brežište u nahiji Mokra¹¹², koja pripada spomenutoj kazi, nevernici iz spomenutog sela su nas napali. Neki su došli sa kamenjem, a neki sa motkama. Udarili su na nas i na adžemi oglane ne dozvoljavajući nam da prenoćimo u njihovim selima. Spomenutog Nasuha su udarili po nozi i ranili ga. Učiniše veliko nasilje«.

Stvarno, stanovnici spomenutog sela uvek se bune. Narodu okolnih sela krađu i uništavaju njihove ovce, volove i krave. Uvek čine smutnje i nevaljalstva. Kad se pozovu u šerijatski medžlis, ne dolaze. Stanovnici spomenute nahije su nemoćni pred njima i ako se ne kazne, sigurno je da će napustiti svoj kraj. Na osnovu predstavke u kojoj se kaže da zbog toga što ranije nije stigla zapovest da se spomenuti unište, njihove pobune i neredi iz dana u dan su se povećavali i da je nužno da se spomenuti na svaki način kazne, izdajem naredbu da se spomenuti napadnu i kazne i naređujem da se preduzmu efikasne mere u pogledu toga, buntovnici neka se kazne na svaki mogući način, za primer i pouku drugima.

2

Oko 1568/69. god.

NAREĐUJE SE JANJIČARSKOM AGI DA UVRSTI U
JANJIČARSKI RED ČETIRI ADŽEMI OGLANA

(Muhimme defteri 7, foto-kopija 18)

يکيچرى آغاسنه حکم که حاليا نفس چتالجه ده واقع اولان خاصه باغچه اورده خدمت
ايدن عجمى اوغلانلردن پرلپه لو احمد و اورکوبلو خليل ايچون اورکوبلو تيمور و قوه
حصار او شير مرد سده سعادتتم يکيچرى زمرة سنه الحاق اولوب مذکورلرک يرلر ينه ذکر اولنان

¹¹⁰ Datirao sam svih 11 dokumenata koje ovde prilažem. Dokumenta su većinom datirana, a ona koja nemaju datume, datirao sam ih prema hronološkom redu ostalih dokumenata u muhimme defterima, odnosno sidžilima i u tom slučaju uvek sam stavljao reč »oko« ispred

datuma. U ovom slučaju odstupanje može eventualno da bude za jednu ili najviše dve godine.

¹¹¹ Današnja Kruja.

¹¹² Grad i oblast jugozapadno od Ohrida u Albaniji.

باغچه ده خدمت ایچون درت نفر عجمی اوغلنلری تدارک اولنوب کندرله سن امر ایدوب بیوردم که وصول بولدقده مزبورلری امرم اوزره قپویه چیقاروب در سعادتیم یکیچوری زمره سنه الحاق ایدوب دفتره قید ایدوب مزکورلرک یرلرینه ذکر اولنان باغچه ده خدمت ایچون درت نفر عجمی اوغلنلرن داخی تدارک ایدوب کوندره سن

Naredba janjičarskom agi.

Pošto se adžemi oglani Prilepelu Ahmed, Urguplu Halil, Urguplu Demir i Kara Hisarlu Sirmerd, koji rade u carevim baštama, i koji se nalaze u samoj Čataldži priključuju janjičarskom redu mog Srećnog Prağa, na njihova mesta da se pripreme četiri adžemi oglana za rad u dotičnoj bašti.

Naređujem, kada stigne ova moja zapoved, da na osnovu moje naredbe spomenute dovedeš na Portu i priključiš ih janjičarskom redu moje Srećne Porte, da ih uneseš u defter i da na njihova mesta pripremiš i pošalješ druga četiri adžemi oglana za rad u dotičnoj bašti.

3

26. III 1571. god.

NAREDBA BOSTANDŽIBAŠI U JEDRENU DA UVRSTI U
JANJIČARSKI RED 50 ADŽEMI OGLANA

(Muhimme defteri 12, foto kopija 18)

بوستانجیلر کتخداسنه فی ۲۹ شوال سنه ۹۷۸

ادرنه ده بوستانجی باشییه حکمدرکه ادرنه ده اولان خاصه باغچه لرم ده خدمت ایدن علوفه لو عجمی اوغلنلرینک امکدار و اسکیلرندن الی نفری قپویه چیقارلق فرمانم اولوب یکیچوریلرم آغاسنه حکم همایونم ارسال اولنمشدر بیوردم که واردقده امرم اوزره آنده خاصه باغچه لرم ده خدمت ایدن علوفه لو عجمی اوغلنلرینک امک دارو اسکیلرندن الی نفر اوغلانی اتخاب ایدوب یکیچوریلرم آغاسنه دفترکله کوندره سن که امرم موجبنجه کلوب قپویه چقالو

Čehaji bostandžija, 29. ševvala 978. godine (26. III 1571).

Naredba bostandžibaši u Jedrenu. Izdata je moja carska naredba u kojoj se naređuje da se dovede na Portu pedeset iskusnih i starijih adžemi oglana koji rade kao nadničari u mojim carskim baštama u Jedrenu, i poslata je moja carska naredba agi mojih janjičara o tome.

Naređujem ti, kada stigne moja zapoved, da na osnovu naredbe odabereš pedeset lica od starijih adžemi oglana koji sada rade kao nadničari u mojim carskim baštama i da ih sa spiskom pošalješ janjičarskom agi. Dakle, neka se postupi po mojoj zapovedi i neka se mome janjičarskom agi dovedu na Portu.

4

oko 1578/79. god.

**NAREĐUJE SE 50 ADŽEMI OGLANA DA SE UPIŠU KAO
ARABADŽIJE ZA TOPOVE**

(Mühimme defteri 36, foto kopija 5)

يکيچو يلرم اغاسنه حکم که مجددا طوپ عربہ جيلاری يازلق اچون عربہ جيلار اغاسنه
حکم شريفم کوندرلک نوريده اولان عجمی اوغلانلردن الی نفر اوغلان و ييرلسک امر
ایدوب بيوردم که واردقده اموم اوزره نوريده اولان عجمی اغلانلرينک ييرار و توانا اولوب
خدمته قادر اولانلردن الی نفر عجمی اوغلانی يازوب دفتر ايلوب کوندره سک

Naredba agi mojih janjičara.

Poslata je moja časna naredba agi arabadžija da ponovo upiše arabadžije za topove. Izdata je naredba da se za to daju pedeset lica od adžemi oglana koji se nalaze u Nuriji.

Naređujem, kada stigne moja zapoved da na osnovu naredbe pripremiš spisak i da pošalješ pedeset vrednih i jakih adžemi oglana koji su sposobni za rad, a nalaze se u Nuriji.

5

oko 1607/8 god.

**NAREĐUJE SE SANDŽAKBEGOVIMA, ZAIMIMA, TIMARIOTIMA,
NAZIRIMA I EMINIMA DA NE SPREČAVAJU PRIKUPLJANJE
ADŽEMI OGLANA**

(Muhimme defteri 78, foto kopija 16)

بوسنه بکلر بکيلکنده واسکوب و ولچترين و پريزرين سنجاقلورنده واقع اولان
قاضييره و ذکر اولتان قاضيلاقلورده اوغلان جمعنه مأمور اولان دوجی قورد زيد مجدديه

حکم که حالا فرمان شریفم اوزره اوغلان جمعنه اولیکلدوکی اوزره مباشرت اولندقدہ بعضی سنجاقبکلری و زعما و ارباب تیمار و مقاطعات ناظرلاری و آمینلاری مانع اولدقلاری اعلام اولنماغین مقدا ویریلان امر شریف موجبنجه اولیکلدیکی اوزره جمع اولنمه سی فرمانم اولوب و اولبابده درگاه معلام یکیکچویلم آغاسی اولان افتخار الامراء والا کارم محمد آغا دام علوه طرفندن مکتوب ویرلمکین بیوردم که وصول بولدقدہ بو بابده هر بریکوز اوکات وجهله مقید اولوب اوغلان جمعی خصوصنده کرکی کیمی اقدام ایدوب مقدا ویریلان امر شریف موجبنجه و اولیکلدوکی اوزره عمل ایدوب امر شریفه و اولیکلانه مخالف اوغلان جمعنه آخردن کمسنه یه بر وجهله دخل و تعرض اتردریمه سز منع ایله ممنوع اولیانلری یازوب عرض ایلیه سز

Naredba kadijama koji se nalaze u bosanskom beglerbegluku i sandžacima Skoplje, Vučitrn, Prizren, te službeniku određenom za prikupljanje oglana u spomenutim kadilucima Devedži Kurdu neka mu se slava uveća.

Kako je saopšteno da su neki sandžakbezi, zaimi, timarnici, naziri i emini mukata, kad je na osnovu moga uzvišenog fermana započeto sakupljanje oglana to sprečavali, i kako postoji moja naredba da se oglani sakupljaju na osnovu moje carske naredbe koja je ranije izdata, i kako je o tome aga janjičara Porte Mehmed-aga poslao pismo naređujem:

Kad stigne moja zapoved, da se svi u tom pogledu dobro potrudite i da nastojite da se oglani pokupe kako treba, da stalno postupate prema uzvišenoj naredbi koja je ranije izdata. Ne smete dozvoliti da se bilo ko protivi uzvišenoj naredbi i sakupljanju oglana. Popišite i dostavite arz o onima kojima se nije moglo to zabraniti.

6

Decembra 1622. god.

DAJU SE UPUTSTVA SVIM KADIJAMA U RUMELJI I BOSNI
KAKO DA SE SAKUPLJAJU I SPROVODE DECA U ISTANBUL

(Sidžil, 2, list 43 b, i 44a, br. dok. 1)

اقضى قضاء المسلمين اولى ولاة الموحدين معدن الفضل واليقين حجة الحق على الخلق
اجمعين وارث علوم الانبيا والمرسلين المختص بمزيد عناية الملك المعين مولانا سراى قاضيسى

زیدت فضائله و مفاخر القضاة و الحکام معادن الفضائل و الکلام اسکوب و کوستندیل و پرزرین و ایلصان و دلونیه و اولونیه و اسکندریه و اوخری و یانیه و دوقه کین و ولچترین و ازورق سنجاقارنده واقع اولان قاضیلر و اشتیب و کوریجه و صماقو و استاروه و بلغراد و ارکری قصری و یرلپه و ایملک و قرچوه و پرسپه و یکی بازاری و صاری کول و طاشلوجه و فوجه و بونیه و مناستر و اینه قلعه و موستار و ایموخته و بکوردان و کولی کستریه و حرپشته و بهلشته و بالجمله بوسنه و روم اینده واقع اولان قاضیلر زید فضلهم توقیع همایون واصل اولیجق معلوم اولاکه بالفعل یکیچیریلریم آغاسی اولان افتخار الامراء الکرام مصطفی آغادام علوه سده سعادتمه مکتوب کوندروب قدیم الایامدن ممالک محروسده اولان رعایادن یکیچیریلریم ایچون اوغلان آلمق قانون قدیم اولغین تحت قضا کوزده قدیمدن اولیکلدوکی اوزره یکیچیری اولغه اوغلان جمع اتمک ایچون اوجانک امکدار و اختیار ضابطلردن اولوب بالفعل طورناجی باشی اولان قورد زیده مجده تعین اولوب امر شریفم و یرلمک رجاسنه عرض اتمکین بیورد مکه

مومی الیه قولوم ذکر اولنان قاضیلر قورده وارد قده هر قضیلر قده اولان ایله و کونه تنبیه و تأکید ایدوب قراده و بالادده و حاصلرده و اوقافده و تیمارده و الحاصل هیچ بر فردی ایقومایوب رعایانک تقدیر اوغلانی و ارسه باباری ایله جمع ایدوب مومی الیه قولمک یانه کتوروب بالذات نظر ایدوب کوروب رعایادن هر قنغیسنگ متعدد اوغللری وار ایسه ایچندن بر یرادی که سنده اون بش یاشندن یکرمی یاشنه و ارنجه اوله یکیچیریلریم ایچون وار ایسه باباری آلوب یازوب حفظ ایله آما متعدد اولمان رعایانک اوغلنی المیه و متعددک بری آندقدن صکره باقیسن باباسنه و یره اتره دخل و تعرض ایلمیه و امرم اوزره بر آر اوغلانی یازدقدن صکره تبدیل ایلمیه و هر اوغلانی که انور کندو آدین و باباسی و اوچ سپاهیسی آدلرین و اوغلانک حلیه و اوصاف علامتن یازوب مفصل دفتر ایله دفتره اولوجهله قید ایلدکن صکره غیبت ایده جک اولور ایسه و کم ایدوکی و قنده ایدوکی دفتره مراجعت اولوب معلوم اولندقدن

صوکره کیروالی کتوروب آنک کبی اوغلان جمع اولندوغی اثناده تلبیس ایله خارجدن اوغلان قاتمیه لر احتیاط ایلوب قطعاً کمسنه قاتلمیوب یولورعیت اغلاردن جمع ایلوب حیله و تلبیسدن احتیاط ایلیه و یکیچری اوغلانی جمع اولوب یوز و یوز اللی نفره یتیشدوکی کبی معتمد علیه ادم قوشوب محروسه استانبوله یکیچری آغاسنه کوندره لرکه یولده و ایزده تمام محفوظ و مضبوط اولوب بر کمسنه کتم و غیبت ایتمک احتمالی اولیه وهر یکیچری اوغلانی یازلدقن صکره ایکی دفتر ایلوب بریسی کندوده طوروب و بریسی یکیچری اوغلانته قوشوب کوندردوکی ادم ایله بله کوندرکه یکیچری اوغلانلری یکیچری آغاسنه دفتر ایله تسلیم ایلدکن صکره ده دفترلری بری بریسی ایله مقابله اولوب کوریلوب یکیچری اوغلانلرین تبدیل و تعمیمه مجال احتمال اولیه و اوغلان قوشوب کوندریکی ادمه تنبیه و تأکید ایلوب اصمرلیه که اوغلانلر استانبوله کتورر ایکن کزدرمیوب و کمسنه دن بر اچچه و بر حبه نسنه المیوب دخل و تعرض اتردرمیوب دوغری یولدن کتوره آما یولده قوتلاری چاشوروب بر کویه بکزر قونمیه لرکه کوی خلقی یکیچری اغلاننه اتمک ویرمکده اولرینه الوب حفظ ایلمکده مضایقه لازم کلمیه واول یرک قاضیلری و صوباشیلری و پاشا یوده لری و اوقاف متولیلری و تیمار اولری هیچ احد یکیچری اوغلانی خصوصنده جمع اولق ایچون قرشمیوب و دخل و تعرض اتمیوب مستقل مذکور قولم کندوسی جمع ایلوب کوندره مکرکه اوغلانک احضاری خصوصنده قاضیلر و صوباشیلر و سپاهیلر هر نه در ایسه اول وقت بونک مناسب کوردوکه اوزره عمل ایلیه لر اندن غیری خصوصده دخل ایلمیلر زیبا بو باده واقع اولان خصوص بوکا راجع اولوب بوندن سوال اولنسه کرکدر بلمش اوله لیر کرکی کبی مقید اولوب هیچ بر احدک اوغلانلرین اوندی یقومیوب و کزلمک و قچرمق و یابو و حله تلبیس ایلمک احتمالی اولیه کرکی کبی صقته لرکه بو خصوصده کندوسی و یاخود ادملری اصلا بر احدثن بر اچچه و بر حبه نسنه المیه لر و امرمه مخالف ایش ایتیمیه لر فرمان عالیشانم نوجهله صادر اولش ایسه انکله عمل اولونه صکره دن تفتیش ایتدرسم کرکدر هر

کیمک تمارنده و یا اونده و کوننده بو اوغلان کزلیوب مزبوره کوسترمیش و قچومش اوله و یا حیلله ایدوب خارجدن اغلان قتمش و یا خودنوعاما حیلله ایتمش اوله و هر کیم ایسه قطعاً رضا و مجال و یرمیوب سیاست ایتدررم بلش اوله لر بو بابه مذکورک شکر و شکایتی مشر و مناسب در اوکا کوره مقید اولوب احتیاط اوزره اولار چون بر امر همایونم محل اهتمامدر کر کدرکه یکچی اوغلانی یازمقده و کیمک اوغلی اوندوغندن اوصاف و علائین و حلیه سن یازمقده نوعا حیلله و تزویر قارشیمه شویله که جاده حقدر اکا سالک اولوب طریق استقامتدن عدول ایلمیه تفتیش اولندقدن صکره خلاف امر نسنه ظهور ایدرسه موجب عتاب و عقاب اولور اکا کوره ضبط و احتراز ایده لر و اوغلان النوب وزرا و یوده لری و قاضیلری و سوباشیلری و امینلر و بعض کمنه لر بر و ایکیشر کونی حمایت ایدوب اوغلان الدر میوب واران دیک ادوب ایقویبی ایش بو خصوصده قطعاً رضای همایونم یوقدر اوغلان آلتیق امر اولنان کویلدن کمنه ننگ دیککی اولمان اوغلان آلیقومیوب امر اولندوغی اوزره اوغلنلری آلوب کوندره بو خصوصده تجسس ایتدرسم کر کدر شویله کی بو قریه بی حمایت اولنوب اوغلان انمادوغی بلنه نتیجه سی (.....) عائد اولوب قطعاً ایده جکی عنبری مقبول اولق احتمالی یوقدر انواع عتاب و عقابله معاتب اولق مقرردر و بعض کویلر بز معدنجی و اوقاف رعایاسی یوز انمایوب عوارض دیوانیه دن معاف اولق ایچون و اوغلانی انماق ایچون امرمز واردر دیو یکچی اوغلان و یرمکده تعلل و عناد ایدرلر ایش بو بابه امرم بونک اوزرینه درکه شول قریه خلقنک حکملرین رعیت ایله یکچی اوغلانی انمایه و عوارض دیوانیه و تکالیف عرفیه دن معاف یازماغله یکچی اوغلان و یرلمک استرلرایسه اصلاً احقاق اتمیوب انک کیبی رعایانک اوغلانلردن دخی امرم اولنان اوزره یکچی اوغلانی انمایه دیو ائارنده اولان حکملرین الوب معرفت قاضی ایله مهرلیوب سده سعادتیه کوندره لر و بالجمله مشارالیه آغاری طرفندن و یریلان مفصل و مشروح مکتوب موجیمنجه عمل ایدوب من بعد خلافتدن جرات کستمیه لر بویله بله سن علامت شریفه اعتماد قله سن

تحريراً في أوائل صفر المظفر سنة اثنين و ثلاثين و الف

وصل الينا في ١٥ جمادى الاولى

بمقام قسطنطينيه

١٠٣٢

المحروسه

سنة

Najučenijem među muslimanskim kadijama, najistaknutijem među pravovernim valijama, izvoru vrlina i čvrstog verovanja koji je dokaz istine svima narodima, naslednik znanja božjih verovesnika i poslanika, koji je okružen mnogim milostima i pažnjom boga, koji pomoć daje, našem gospodinu sarajevskom kadiji neka mu se povećaju vrline, ponosu među kadijama i sudijama, izvorima vrlina i rečitosti, kadijama koji se nalaze u sandžacima Skoplja, Čustendila, Prizrena, Elbasana, Delvina, Avlonje (Valona), Iskenderije (Skadra), Ohrida, Janjine, Dukadžina, Vučitrna i Zvornika, kadijama Štipa, Korče (Korče), Samokova, Starova, Belgrada (Berata), Argirokastra, Prilepa, Ipeka (Peć), Krčova (Kičeva), Prespe, Novog Pazara, Sari Gjola, Tašlidže (Plevlja), Foče, Berana, Bitolja, Inekale, Mostara, Imotskog, Bögürdelena (Šapca), Kosturskog Jezera, Hrupišta i Bihlišta kao i svim kadijama koji se nalaze u Bosni i Rumeliji neka im se uveća vrlina kada stigne uzvišeni carski znak neka se zna:

Ponos među plemenitim zapovjednicima, aktivni aga mojih janjičara Mustafa-aga, neka dugoveka bude njegova veličina, poslao je pismo mom Pragu Sreće u kojem je izneo da je aktivni turnadžibaša, jedan od zaslužnih i starih zaštitnika odžaka Kurd, neka mu se slava uveća, koji je određen da sakuplja decu za janjičare podnio arz u kojem moli da se pošto već postoji od davnina zakon o uzimanju dece za janjičare od raje u mojim od boga zaštićenim pokrajinama, izda moja časna naredba za sakupljanje oglana za janjičare u vašem kadiluku onako kako se stalno od davnina radilo naređujem:

Kad moj spomenuti rob stigne u navedene kadiluke, neka se svako upozori i opomene u svakom kadiluku. Neka ne ostane (nedovedeno) nijedno lice iz sela, gradova, hasova, vakufa i timara, nego neka se sakupe sva deca (ogłani) raje, ma koliko ih bilo, zajedno sa svojim očevima i neka se dovedu pred mog spomenutog roba da ih on lično vidi.

Od svih rajetina koja imaju više sinova, neka se uzme onaj koji odgovara i koji je uzrasta od 15 do 20 godina. Ako su za janjičarsku službu, neka se uzmu, njihovi očevi neka se zapišu i neka se čuvaju. Međutim, neka se ne uzima od raje koji nemaju više dece. Kad se od đnih koji imaju više dece uzme jedno, ostala neka se vrate ocu i neka im se ne prave smetnje.

Kad se na osnovu moje naredbe zapiše jedno muško dete, neka se ono ne zamenjuje. Svakom uzetom detetu neka se zapiše njegovo

lično ime, ime njegovog oca, imena trojice spahija, uzme opis osobina i lični opis deteta i napravi opširan spisak. Nakon što se na taj način zavede u spisak, ako bi neko [dete] nestalo, videti spisak i utvrditi koje je [to dete] bilo. Pošto se sazna koje je (dete), ma koje bilo i ma odakle bilo neka se opet uzme.

Za vreme traženja takvog dečaka, neka se pazi da se prevarom ne dovede drugo dete sa strane. Neka se pazi da se niko ne dodaje. Kada se budu sakupila deca od mesne raje, da se čuvaju od prevara i podvala.

Kada broj sakupljene dece (za janjičare) dostigne 100 do 150 lica, neka se po poverljivom licu pošalju janjičarskom agi u bogom čuvani Istanbul.

Na putu da budu dobro čuvana i zaštićena i nikome da se ne pruži mogućnost ili da se sakrije ili da nestane.

Nakon što se popišu sva janjičarska deca, neka se naprave dva spiska. Jedan primerak neka ostane kod njega [tj. kod Kurda], a drugi neka se pošalje po licu koje je ovlašteno da sprovodi janjičarsku decu, tako da se, kada janjičarska deca budu predata zajedno sa spiskom janjičarskom agi, uporede i pregledaju oba spiska i da se ne dozvoli mogućnost da se zamenjuju janjičarska deca.

Neka se mesni kadija, subaša, vojvode paša, upravnici vakufa i timarnici ne mešaju i ne prave smetnje u skupljanju dece za janjičare. Neka ih samostalno i lično (Kurd) sakuplja i šalje taj moj spomenuti rob. Međutim, što se tiče predvođenja dece, kadija, subaša i spahije neka rade onako kako u tom trenutku nađu za shodno. Treba da znaju da izuzev ovog slučaja u drugo da se ne mešaju, jer za sve što se tiče ovog pitanja on je nadležan i nek se on pita.

Dobro neka paze da niko ne ostavi svoju decu kod kuće, da ih ne sakriju ili učine da pobjegnu ili da im se ne omogući na neki način da izvrše prevaru.

Neka se nastoji da on lično [tj. Kurd] ili njegovi ljudi nikako i ni od nikoga ne uzimaju nijedno zrno i nijednu akću. Da ne učine ništa što je protivno mojoj naredbi. Neka se postupi onako kako moj uzvišeni ferman naređuje.

Poslije toga svakako ću narediti da se izvrši kontrola i ako neko na svom timaru, u kući ili u selu sakrije dete i ne pokaže ga pomenutom ili mu omogući da pobjegne ili prevarom dovede neko dete sa strane ili učini bilo kakvu drugu prevaru, ko god bio to, neće se opravdati. Neka znaju da ću narediti da se strogo kazne.

Zahvalnost i žalba spomenutog [Kurda] u ovom pitanju imaće uticaja i valjanost kod mene. Dobro pazite na to i cenite moju carsku zapoved. Prema tome, nužno je, kad se popisuju oglani za janjičare i kad se uzimaju podaci o onom od koga se uzima, da se ne prave nikakve varke i podmetanja. Ovo je pravi put i tim putem idite. Ne skrećite s prvog puta.

Kada se izvrši kontrola, ako se pojavi nešto što je protivno naredbi, biće povod za ukor i kaznu. Neka se od toga čuvaju.

Uzetu decu neka čuvaju po jedan ili dva dana vezirske vojvode, kadije, subaše, emini i drugi. . . da ne dozvoli da se uzima, niti po svojoj želji da se zadrži neko dete, jer s tim nikako nisam zadovoljan*.

Neka u selima iz kojih je naređeno da se uzimaju oglani za janjičare niko po svojoj želji ne zadrži dete. Neka se deca uzimaju i šalju onako kako je naređeno. Sigurno ću narediti da se ovo potajno proveriti.

Tako, ako neko zaštiti jedno selo i deca se ne uzmu i ako se to dozna, posledicu će da snosi. . . i nema nikakve mogućnosti da se ikako prihvati njegov izgovor. Sigurno je da će biti kažnjen raznim ukorima i kaznama.

Ako neka sela kažu: »Mi smo rudarska ili vakufska raja i imamo naredbu da nam se deca ne uzimaju i da smo oslobođeni od »avariz-i divaniye«, i ako se opiru davanju dece za janjičare u tom slučaju moja naredba je: ako raja, stanovnici, tog sela imaju hukum (odluke) u kojima je zapisano da su oslobođeni tekalif-i örfiye i avariz-i divaniye i uzimanja dece za janjičare i ako ne žele da ih daju, nikako ih ne uzimati.

Isto tako, ako neko drugi od raje kaže, na osnovu moje naredbe, da im se ne uzimaju deca za janjičare, neka im se oduzmu odluke koje su im u rukama i sa znanjem kadije da se zapečate i da se pošalju mom Pragu Sreće.

Uopšte, da postupite prema opširnom i objašnjenom pismu koje je dato od strane spomenutog age. Zatim da se ne usudite (postupite) suprotno. Tako da znate i da se oslonite na moj časni znak.

Napisano u prvoj dekadi pobjedničkog safera 1032. godine (5—14. XII. 1622).

U rezidenciji bogom čuvanog Konstantinopolja.

Stiglo nam je 15-og dana meseca džumada I 1032. godine (17. III 1623).

7

Mart, 1638. god.

STANOVNICI SELA NIŽO POLJE ODREDIŠE SLUGU PETKA DA IDE U DEVŠIRME. MEĐUTIM, NJIHOV SPAHIJA JE OTEO DETE I SA NJIM POBEGAO

(Sidžil 5, list 1^b, br. dok. 2)

مجمیہ مناستر قضا سنہ تابع نیو پلو نام قریہ رعایا سندن یتقو و استیقو و یووہ و دیوو و
پترہ نام ذمیلر و غیر یار مجالس شرع شریفہ ہر بوی تقریر کلام ایدوب اشبو سنہ مبارہ کہ دہ

* Nečitiko u tekstu dokumentu.

فرمان اولنان دوشورمه اچون اوزريميزه لازم كلن پتقو نام تر اوغلانی دوشورمه جمعنه مامور اولان فخر الاماثل و الاقران مصطفى اغايه تسليم كتور ايكن سپاهيميز اولان حسن چلبی نام كمسنه يديمزدن ظلماً اخذ و قبض ايلمشدر اشبو حاضر بالمجلس اولان مسلميندن سؤال اولنوب تقويرلری تحرير اولنمق مطلوبمزدرديدكلارنده اشبو حاضر بالمجلس اولان مسلميندن الحاج عبدی بيك و محمد بيك بن مصطفى و سفر بن حسن و مصطفى بيك نام كمسنه لردن حقيقت حال سؤال اولندقدده في الواقع قرية مزبوره فقراسنك دوشورمه اچون مومي اليه مصطفى اغا تسليم كتوردو كاری پتقو نام اوغلانی مزبور حسن چلبی يدارندن ظلماً اخذ ايدوب فرار ايلميشدر ديوبو على طريق الشهاده خبر ويرمكين حفظاً للحال بو وثيقه كتب اولندی

تعريراً في أوائل ذي القعدة الشريفه لسنة سبع و اربعين و الف

شهود الحال على چلبی الامام فخر الاماثل و الاقران حسن اغا بن غلام شاهي سفر بن

حسن و غيرهم

Zimije Petre, Dimo, Jovo, Stojko, Petko i drugi iz sela Nižo Pole koje pripada bogom čuvanoj bitoljskoj kazi; u časnom Šerijat-skom medžlisu pojedinačno usmeno su izjavili:

Iako smo povelili da predamo Mustafa-agi, ponosu među sličnim i jednakim, koji je određen da sakuplja decu za janjičare, mladog dečaka po imenu Petko kako smo to morali učiniti po fermanu o devširmi izdatom ove blagoslovene godine, Hasan Čelebi koji je naš spahija silom ga je oteo iz naših ruku i zadržao. Mi tražimo da se u vezi s tim saslušaju muslimani koji su prisutni u ovom medžlisu i da se zapišu njihove izjave.

Muslimani koji su bili prisutni u medžlisu: »Hadži Abdi-beg, Mehmed-beg sin Mustafin, Sefer sin Hasanov i Mustafa-beg, upitani za pravo stanje posvedočili su sledeće:

»Zaista, kada su doveli dečka Petka da ga predaju spomenutom Mustafa-agi kao devširmu od sirotinje spomenutog sela, navedeni Hasan Čelebi silom ga je oteo iz njihovih ruku i pobegao.

Na osnovu toga sastavljen je ovaj dokument da bi se utvrdilo pravo stanje.

Napisano u prvoj dekadi časnog meseca zu-1-kade hiljadu četrdeset sedme godine (17—16. III 1638).

Svedoci na sudu: Ali Čelebi, imam; ponos među sličnima i jednaki Hasan-aga, sin Gulamšahija; Sefer, sin Hasanov i drugi.

8

Aprila, 1638. god.

PETKO IZ SELA DRAGOŠ IZJAVLJUJE U SUDU DA JE OD SELJAKA PRIMIO CRVENU ČOJU I »TRAŠ AKČESI« ZA SVOG SINA KOJI ODLAZI U DEVŠIRME

(Sidžil 5, list 6a, br. dok. 2)

محمية مناستر قضا سنه تابع دراغوش نام قريه ساکنارندن يتقو ولد يورکي نام ذمی
 مجلس شرع شريف انورده ینه قريه مزبوره اهالیسی طرفارندن خصوص اتی البیانہ وکیل
 اولوب نهج شرعی اوزره وکالتی ثابته اولان کاتب حسین بیک محضرنده اقرار و تقریر
 کلام ایدوب بوندن اشبو سنه مبارکه ده دوشورمه ایچون صلبی اوغلم نیشقو نام ذمی یی
 قریه مزبوره اهالیسی دوشورمیه مأمور اولان مصطفی آغایه تسلیم ایدوب معتاد اوزره قرمزی
 عبا و تراش اچچه سی داخی وکیل مزبور یندن قریه مزبوره اهالیسی ایچون بالتتمام اوغلم
 مزبور نیشقو ایچون اخز و قبض ایلدم دیدکده مقر مزبوره ی وجه مشروح اوزره صادر اولان
 اقرارنده وکیل مزبوره بالمواجهه تصدیق ایلد کدن صکره بو وثیقه کتب اولندی
 تحریراً فی اوائل ذی الحججه الشریفه سنه سبع و اربعین و الف
 شهود الحال فخر القضاة مصطفی افندی مفخر الخطبا احمد افندی بن عبدی ابراهیم
 بیک بن . . . . . سفر بن حسن المحضر باشی و غیرهم

Zimija Petko sin Đorđa stanovnik sela Dragoš koje pripada bogom čuvanoj Bitoljskoj kazi; u najsvetlijem, časnom Šerijatskom medžlisu u prisustvu pisara Husein bega čije je punomoćstvo zakonskim putem utvrđeno i koji je opunomoćen od strane seljaka spomenutog sela za slučaj koji sledi; usmeneo je saopštio i izjavio:

»Za devširme u ovoj čestitoj godini, stanovnici spomenutog sela predali su Mustafa agi koji je određen za devširme zimiju Niška, koji je moj rođeni sin. Po običaju, na račun stanovnika spomenutog sela iz ruku spomenutog zastupnika primio sam i uzeo crvenu čoju i »traš akčesi«¹¹³ za mog spomenutog sina Niška«.

Ovaj dokument je napisan pošto je spomenuti zastupnik (tj. Husein beg) suočenjem potvrdio izjavu koju je dao spomenuti Petko, kao što je gore izloženo.

Napisano u prvoj dekadi časnog zu-l-hidže 1047 godine (16—25. IV 1638).

Svedoci: ponos među kadijama Mustafa efendi; ponos među hatibima Ahmed efendi Abdijev sin; Ibrahim beg sin... Sefer Hasanov sin, muhzir baša i drugi.

9

oko 1638/39 god.

UPUTSTVA KAKO DA SE SAKUPLJAJU DECA ZA JANJIČARE
IZ RUMELIJE, BOSNE I ALBANIJE

(Sidžil 5, list 28^b, br. dok. 2)

شرايع شعار فضائل دثار روم ايلي نك اورته قولنده مناستره وارنجه قضات افنديلو
حضورلرينه تحيات صافيات اتحاف اونور و مفاخر الامجد و الاعيان مير ميران و ميرلوا
متسلملري و كتبخدايرلري و يكيچوري سردارلري و قلاع دزدارلري و نفوات اغالري
زيد قدرهم بعد السلام اعلام اونوركه ممالك محروسه پادشاهيده ساكن اولان ذمي
طائفي سنك اوغلنلري يكيچوريك ايچون جمع اولنمق قانون قديم اولوب خيلي زماندن
برو يكيچوريك ايچون اوغلان جمع اولنما مقله حاليا ذكر اولتان قضاارده واقع كفره
طائفي سنك متعدد اوغللري اولنلري خدمته لايق يرار و توانا اون التي ياشنده يكرمي بش
ياشنه وارنجه بزيني النوب و مسلمان اولوب ارنود و بوشناق جنسندن كندو اختياريله
داخل دفتر اولماق مراد ايليوب يرار و توانا يكيچوريك لايق و محل اولنلري باشقه دفتر
اولنوب و هر قويه دن قچ اوغلان آلتور ايسه بهر نفره نمقدار كفايت ايدر قومزي عبا و تراش
اقچه لر ايچون هر بر او غلانه تراش اقچه و اول قويه نك خانه سنه كوره لوازملري
كورلدكدنصكره سوروجي اقچه سي و ساير بهانه ايله بر اقچه و بر حبه لري انمايوب
اخذ و جلب اولنماق دن احتراز اولنوب بو خصوص محل اهتمام اولمقله حسن تدبير ايله
مراد همايون پادشاهي اوزره يرار و گزیده اوغلانلر جمع اولنوب يوز اللى و يوز التمش

اوغلان اولدوقده اشكاللری و دفترى ايله يرار ادمار قوشوب نوبت به نوبت استانه سعادتمداره ارسال اولنوب يكيچيريلر آغاسى قپوسنه تسليم اولنوب خلاف شرع شريف ظلم اولنمايوب ظلم ايدنارك امان زمان و رلميوب حقارنده كلنمك بابنده خط همايون سعادت مقر و ناله مشروطيله مفصل و مشروح امر شريف عليشان صادر و بو امر مهم لازم الا بلاغك اتمام و تكميلى ايچون درگاه عالي يكيچيريلرى اوجاغى اغارينك امكدار و اختيارلارندن اولان افتخار الا ماجد و الاكارم جامع المحامد و المكارم قازغانى مصطفى اغازيد مجده تعيين و ارسال اولنمغين خط همايون سعادت مقر و ناله صادر اولان امر شريف موجبجه طرفمزدن دخی مکتوب تحرير و ارسال اولنمشدر انشاء الله تعالى و وصولنده كركدرکه بو بابده خط همايون سعادت صادر اولان امر پادشاهى موجبجه عمل ايدوب دخی مومى اليه هر قنغكرك تحت قضا سنه داخل اولور ايسه قرا و بلاد و خاصلرده و اوقاف و املاك و زعامت و تيمارلرده اولان ذميلارك نقدر اوغلانى و ادايسه بابالرى ايله جمع و احضار ايليوب مومى اليهك مباشرتيله نظر ايدوب كوروب هر بر ذمينك متعدد اوغللرى اوله ايچلارندن اون التى ياشندن يكرمى بش ياشنه و ارنجه يزار و توانا يكيچيريله محل و مناسب اولان) يكيچيريلك ايچون آلوب او صاف و اشكالى و اسم و رسمى ايله و علامتى ايله يازوب دفتر ايليوب متعدد اولميانه دخل اولنمايوب و متعدد اوغللرى اولنارك و دخی غايت يرارندن اتجق بريسنى آنوب زياده سنه رنجيده اولنمايه مكره اوغلان كندو اختياريله يازيلمق مراد ايليه اولدخی خدمته يرار اولورسه يازوب و بر قريه دن باقى اوغلان آنورسه هر بر نفره كفايت ايدر قورمى عبا و تراش اقچه لريچون هر بر نفره تراش اقچه اول قريه نك خانه حسابى اوزره لوازمى آنوب زياده خرج و مصرف كوسترلميوب قاضى و يا جمع ايدن مباشر ايچون قولجى و سوريچى اقچه سى ناميله بو اقچه و بر حبه لرى النمايوب رعايا فقرا سنى بو بهانه ايله اقچه توزيع و اخذ و جلب اولنمقدن حذر اولنوب و خدمته يرار مسلمان اولادندن ارنود و بوشناق مقوله

اولاجق عقوبت سیزه اولور بو باده کوزکر آچوب بو زمانی سائرہ قیاس الیمیوب حط
 همایون عزت مقرونله صادر اولان اوزره همایونک مفهوم منیفی ایله عمل ایدوب
 خلافه رضا و جواذن بغایت احتراز ایلیه سز همیشه عزت فضایل دائم باد

الفقیر

عفی عنه مصطفی

Upućuju se iskreni pozdravi njihovoj ekšelenciji gospodi sudijama koji su okruženi vrlinom i simbol su Šerijata, a nalaze se u Srednjem krilu Rumelije sve do Bitolja;

Ponosu među ajanima i najslavnijima, muteselimima mirmirana i mirлива, čehajama, janjičarskim serdarima, dizdarima tvrđava i agama nefera neka im se uveća vrednost, posle pozdrava, saopštava im se: postoji zakon od davnina da se sakupljaju sinovi hrišćana nastanjenih u carskim bogom čuvanim oblastima za janjičare. Pošto se odavno nisu sakupljala deca za janjičare, sada, od onih hrišćana koji imaju više dece, a nalaze se u spomenutoj kazi, da se uzme jedno (dete) koje je vredno, snažno i sposobno za službu, a uzrasta je od 16 do 25 godina.

Ako su Arnauti i Bosanci muslimani, i žele dobrovoljno da se uvrste u spisak, ako su vredni, snažni i sposobni za janjičare, neka se odvojeno popišu.

Koliko god se dečaka uzme iz svakog sela, neka se uzme crvena čoja i »traš akčesi« (novac za brijanje) onoliko koliko je potrebno za svako dete. Kada prema broju kuća toga sela budu podmirene njihove potrebe, neka se ne uzima nijedno zrno i nijedna akća za surudžije ili pod nekim drugim izgovorom. Neka se to izbegava. Kako je ovo važna stvar, neka se na lep način i prema mojoj carskoj želji uzimaju sposobna i najbolja deca. Kad se skupi 150 do 160 dece, neka se povere vrednim ljudima, sa njihovim ličnim opisom i spiskom, i neka ih na smenu sprovedu do mog Praga Sreće i neka se predaju janjičarskom agi. Neka se ne čini nasilje protivno časnom Šerijatu. Neka ne bude milosti za one koji čine nasilje. O njihovom kažnjavanju izdat je srećni hatihumajun i detaljno objašnjena časna naredba koja sadrži uslove u vezi sa tim.

Kako je određen i poslat, ponos među najčasnijima i najplemenitijima, posednik dobrih i plemenitih osobina, jedan od starih i zaslužnih aga janjičarskog odžaka Visoke Porte Kazgani Mustafa-aga, neka mu se uveća slava, da saopšti i izvrši ovu važnu naredbu, o tome je na osnovu časne naredbe koja je izdata zajedno sa srećnim hatihumajunom s naše strane takođe napisano i poslato pismo. Ako bog da kad to stigne, potrebno je da u ovom pitanju postupite prema srećnom hatihumajunu i carskoj naredbi.

Isto tako, u kome se god vašem kadiluku bude nalazio spomenuti službenik, sakupite mu i dovedite mu mušku decu hrišćana koja se nalaze u selima, gradovima, timarima, zijametima, mulkovima, vakufima, hasovima koliko ih god bude bilo sa njihovim očevima i neka ih pregleda spomenuti [službenik] lično.

Od svakog zimije koji ima više dece neka se uzme za janjičare ono dete koje je u dobi od šesnaest do dvadeset pet godina, koje je vredno i snažno i koje je pogodno za janjičarsku službu, neka se sačini spisak i upišu njegovi podaci, izgled, ime i njegov lični opis. Oni koji nemaju više [dece] neka se ne uznemiravaju, a od onih koji imaju više dece da se uzme samo jedno, i to ono koje je najvrednije, neka se ne prisiljavaju na više.

Ako dete dobrovoljno izrazi želju da bude upisano i ako je sposobno za službu, da ga zapišete. Ako iz nekog sela uzmete takvu decu, uzmite na ime *traš akče, crvene čoje, novca za brijanje* i *namirnice* onoliko koliko je potrebno za svako lice, i to prema broju kuća dotičnog sela. Neka se ne izlažu drugim troškovima i izdacima. Neka se ne uzima nijedno zrno i nijedna akča na ime *surudži* i *koldži akčesi*. Čuvajte se ne razrezujete dažbine na siromašnu raju i da uzimate od nje pod izgovorom da će biti za kadiju ili mubašira koji sakuplja decu za janjičare.

Ako neka, za službu, sposobna muslimanska deca dođu da se dobrovoljno upišu, upišite u poseban spisak takođe i njih koji su u dobi od šesnaest do dvadeset godina i koji su vredni, snažni i pogodni za janjičarsku službu. Kad se skupi 150 do 160, neka se onda formira druga grupa, neka se predaju ljudima zajedno sa njihovim podacima, ličnim opisom i njihovim spiskom neka se pošalju i predaju janjičarskom agi u Istanbul.

Čuvajte da na putu, odmoru i konacima ne beže i ne fale deca iz deftera, da iz koristoljublja vršite zamenu na putu, da ne date da se zadržavaju i da ne činite nasilja raji i beraji.

Ti, spomenuti Mustafa aga, koji si određen za spomenutu dužnost na osnovu fermana treba da sačiniš dva spiska o sakupljenoj deci. Jedan primerak zadrži kod sebe, a drugi pošalji po čoveku koji dolazi sa pojedinačnom grupom tako kad, akobogda, dođeš i kad se uporede defteri da se podudaraju i da se dete ne može zameninti.

Jednom rečju kako je devširma važna stvar i kako je potrebno uzeti za rat sposobnu, snažnu i prikladnu decu, neka beglerbezi, sandžakbezi, muteselimi, spahije, janjičari ili koji drugi vojnici izbjegavaju da se [u ovo] mešaju.

U pogledu toga imaće uticaja i prihvaćće se žalbe i tužbe spomenutog mubašira na kadije i druge koji žele da izazivaju smetnje. Kada stigne arz [o tome], oni koji prave smetnje biće kažnjeni.

Ako vojvode carskih hasova, vakufa, hasova princeza i vezira, te posednici timara i zeameta omoguće deci koja su za janjičarsku službu da pobegnu ili nađu neki drugi način da ih ne daju, neće se zadržati samo na njihovom smenjivanju nego će se predvesti i kazniti.

Ti spomenuti mubašire, ako uzmeš išta osim hrane za decu i za se lično ili ako tvoje koldžije nešto uzmu, ili ako budeš tražio hrane više nego treba, u tom slučaju tvoje pravdanje neće biti prihvaćeno i bićeš kažnjen za pouku drugima.

Vi, gospodo sudije, da znate da će tajno biti poslani ljudi i pitaće da li se tajno ili javno uzimao novac i ako se dozna, a vi [o tome] ne budete saopštili, tada će njihova kazna biti primenjena na vas. Zato otvorite oči u ovoj stvari i ne upoređujte prošlost sa sadašnjošću. Postupite prema carskom hati šerifu koji je izdat sa uzvišenim carskim znanjem. Čuvajte se što je moguće više da ne postupite suprotno tome. Neka su vrline večne i uvek uzvišene.

Ubogi Mustafa, neka mu je oprošteno.

10

oko 1646/47 god.

MIHAJLO IZ SELA KRSTOFOR PRIMIO JE 3.100 AKČI OD SELJAKA SELA MILOVIŠTA I VLAHČE I OBAVEZAO SE DA IDE U DEVŠIRME

(Sidžil 10, list 35^b, br. dok. 4)

اولدرکه قوستوفور نام قریه دن محیله ولد کره که حالاشرف اسلامه مشرف اولوب
سمی محمد اولان مالورشته و افلاحجه اهالیسی محضرنده اقوار و اعتراف ایلوب مزبوران
قریه لور اهالیسنک اوچ بیک یوز اقچه لرین الوب دوشورمه ایله کتمک التزام ایلدم دیوطوعا
مقر اولدقده غب التصدیق ما وقع قید شد

محضر عبدی

محضر چاوش

شهود دلاور بیک

Razlog da se napiše ovaj dokument je:

Mihajlo, sin Kirov iz sela Krstofor, koji je sada primio islam i zove se Mehmed. On je priznao i izjavio u prisustvu stanovnika sela Malovišta i Vlahče sledeće:

»Primio sam 3.100 akči od stanovnika spomenuta dva sela i obavezao sam se da idem u devširmu«.

Čim je dobrovoljno izjavio i pošto se to potvrdilo, zapisano je ono što se desilo.

Prisutni: Dilaver-beg; Čauš, muhzir; Abdi, muhzir.

oko 1668/69. god.

TRPKO IZ SELA CAPARI TUŽI HALILA ZA UZETIH 40 GROŠA
U VREME KAD JE SKUPLJAO DECU OD HRIŠĆANA(Sidžil 0, list 10^a, br. dok. 3)

المدعى طرقيو ولد يونان عن صپارى

المدعى عليه خليل چاوش

مزبور خليل چاوش تاريخ كتابدن ايكي سنه مقدم كفوهدن غلمان جمعى فرمان
اولنمقله اوغلى حبس ايديوب قرق غروشى آلقله استرداد ايدرم غب السؤال والانسكار
و طالب البينه و اظهار العجز من اتيان البينه مدعى طلبيله مزبور خليل چاوش ذمى مزبور دن
قرق غروش آلمدينه تحليف اولنمغين ما وقع قيد شد فى التاريخ المزبور

شهود احمد جامع بدل نزل قدوز محمد بك حسن بك تابع چلب زاده

مصطفى چلبى الخطيب امور زاده احمد چلبى كنعان بك كتيخدا حاجى افندى

الياس المحضرو غيرهم

Tužilac: Trpko, sin Jovanov iz (sela) Capari.

Optuženi: Halil Čauš.

Dve godine pre pisanja ovog dokumenta spomenuti Halil Čauš
dobio je ferman da sakuplja decu od nevernika. Tada je zadržao
moga sina i uzeo njihovih 40 groša. Tražim da mi ih vrati.

Upitan o tome Čauš je to porekao. Kada se zahtevao dokaz [od
Trpkaj], i kada se to desilo nije mogao da dokaže.

Na zahtev tužioca, spomenuti Halil Čauš zakleo se da nije uzeo
40 groša od spomenutog zimiše.

Zapisano je šta se desilo spomenutog datuma.

Prisutni: Ahmed, skupljač bedeli nuzula, Kuduz Mehmed-beg,
Husein-beg, koji pripada Čelebizade. Mustafa Čelebi, hatib. Umur-
zade Ahmed Čelebi, Kenan-beg, čehaja, Hadži efendi, Ilijas, muhzir
i drugi.

ABSTRACT

A CONTRIBUTION TO THE PROBLEM OF DEVSHIRME

The article deals with a way of collecting the Christian children for the janitzari corp. The first chapter deals with a short critical survey of the sources and literature on this question, then organization means and ways of collecting of those children, are described. This tribute is mentioned under the name »Devshirme« meaning collecting in the Turkish documents. Our people called it »Tribute in blood« or »Bloody tribute«. It was called the same by the foreign travellers that had traveled through the Balkans. At the time of Murat I »a *demi odak*« was established and it was controlled by the janitzari *odak* where the children were taught reading, writing, Islamic sciences and the art of warfare. At the beginning only »*pendik usulu*« was applied, i. e. only the children from the border regions were taken, and later on also the children from the inland by »*devshirme uslu*«. The system of devshirme was first practice in Rumelia, Albania, Macedonia, Greece and Bulgaria, and later on Serbia, Bosnia and Hercegovina and Hungary. Since the end of 15. ct or the beginning of 16. ct. devshirme was gradually extended all over the Christian subjects from Anadolia. There is information from which one may draw conclusion, that at the beginning for devshirme all Christian children without exception were taken but it was later on limited only to certain nationalities and those were the Albanians, Bosnians, Greeks, Bulgarians and Armenians. For a certain period of time it was forbidden to take away the children of other nationalities. In a document from 1666 it was ordered that the children of Bosnian and Albanian Moslems be taken in devshirme and if they want to do so voluntarily and are 15—20 years of age. It was ordered for these children not to mix with the Christian ones that a special list should be made, that they should form a separate group and be sent to Istanbul.

The children of the Bosnian and Albanian Moslems which were taken into devshirme were called »*sunetli oglan*« or »*potur ogulari*«. The children taken varied in age between 7 and 25. Usually one child to 40 households was taken, but if the village was big one it was not customary to take more than 5 children for one village. The only son was never taken, and in the documents published here it is explicitly forbidden:

»Avoid taking away of the only son or more than one son if the father has more children« or »not to take away the only son from those that have no more sons.«

For each child the village paid »tribute for clothes« called »*hil'at baha*«, »*kaput bedeli*« or »*kul akchesi*«. With the money the red and yellow cloth, from which the childrens' uniform was made, was bought. For »*kaput bedeli*« the village paid 100 akchas per child,

later 200, 300, and at the beginning of 17th c. 600 akchas. The village also gave »trash akchesi« i. e. the money for the shaving of the child on the way to Istanbul. When 100 or 200 children were collected a group that traveled to Istanbul, was formed. Big towns, such as Istanbul, Galata, Rodhos, Trapesund, were exempted from this tribute. Some persons, that performed military duties as dervendje, vojnuci ect; were also free from the tribute.

In special chapter, under the title »The Resistance against Devshirme« forms and ways of resistance against this tribute are dealt with. There are numerous examples from different periods and different parts of the Balkans. At the end of the paper 11 Turkish documents related to the problem of devshirmea, so far unpublished are given in translation into Serbo-Croatian.